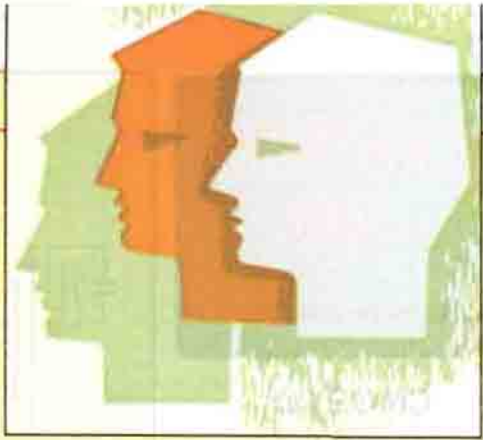

III Terbiyenin Ruh ve Karakter Üzerindeki Tesirleri

(Geçen sayıdan devam)

Ord.Prof.Dr.A.Fuad BAŞGİL

Özet ve netice : Uzun süren bu konuyu özetleyip bitirelim : Huylarımızın hepsi ne aynı cinstendir, ne de aynı etkenlerin eseridir. Bir kısım huylarımız esasen yaratılıştan ve bünyevîdir. Bu tür huylarımız ya irsîdir veya uzvîdir. Bu huyları ya daha dünyaya gelirken beraber getirmekteyiz yahut da mizacımızın bir eseri ve neticesi olarak yüklenmekteyiz. Nihayet, bir kısım huylar da tamamıyla sonradan kazanılmıştır. Bunları, daha ana kucağından itibaren, ailemizden, okul ve mahalle gibi sosyal çevreden ve meslek hayatımızın gereklerinden almakta, birer ikişer öteden beriden toplayıp ruhî benliğimize mal etmekteyiz.

İrsî huyların kökten değiştirilebileceğine düşmanlarım inansın. Mizaçtan doğan huylar, güç olmakla beraber değiştirilebilir. İhtiyatla elde edilen ve tamamıyla kazanılmış olan huyları ise, sıkı bir irade kontrolüne ve nefis mücadelesine tabi tutarak düzeltip değiştirmek daima elimizdedir. Benliğimizin kapısını ve penceresini açıp da, şuursuzca, içeri aldığımız bu uğursuz misafirleri, aklımızın ışığı ve irademizin rehberliği ile kapı dışarı edebiliriz. Karakter terbiyesinin gayesi de budur. Bu terbiye, benliğimize musallat olan kötü huyları koparıp atma mücadelesidir.

Şu noktaya önemle dikkati çekelim ki, huylarımızın bazıları doğuştandır, bunları bütün hayatımız boyunca yüklenip taşımağa mecburuz, derken bu huylara karşı terbiye ve ahlâkın ve bunları düzeltmek için harcanacak gayretlerin hiçbir kıymeti ve tesiri yoktur, demek istemiyoruz. Karakter terbiyesi yolundaki gayret ve mücahmedenin bu türlü huylara karşı bile büyük bir kıymet taşıdığından asla şüphe etmemelidir. Çünkü biz, huylarımızdan hangilerinin irsî, hangilerinin orga-

nik veya alışkanlık sonucu olduğunu önceden bilmiyoruz ve bilemeyiz. Bu hususta ilim ve fen acizdir. İnsanları muayeneden geçirip de fitrî huylarını, kazanılmış olanlarından ayırt etmeğe imkân yoktur. Esasen bütün huylar, ruhî hayatımızın fikir, duygu, içgüdü ve temayül gibi çeşitli elemanlarından oluşmuş üstü kapalı ve karanlık birer sentezdir. Bu elemanlardan her birinin huylar üzerindeki rolünün psikolojik mekanizmasını bile henüz bilmiyoruz. Dolayısıyla, bu bakımdan karakter terbiyesi ve nefis mücadelesi irsî, organik ve alışkanlığa bağlı bütün huylara karşı kıymet ve ehemmiyetini muhafaza eder.

Şu bakımdan da muhafaza eder ki, en değişmez huyların bile, terbiye ve nefis mücadelesi sayesinde, gerek kendi şahsımız ve gerek çevremiz için zararlarını sınırlamak ve onları âdeta hapse mahkûm olmuş birer asi kuvvet halinde tutmak mümkündür. Yukarıda, önsözde, adı geçen âlim papaz bana bir gün: "Eğer ben papaz olup nefis mücadelesine girişmeseydim, bir haydut olur çıkarırdım. Bende o hamur var." demişti. Düşündükçe ve tecrübem arttıkça bu sözdeki manayı daha iyi anladım. Ve şuna inandım ki, terbiye ve nefis mücadelesi, değişmez kötü huyların, kötü istidat ve temayüllerin zinciridir. Özellikle dinî terbiyenin ve Allah sevgisinin huy ve ahlâk üzerindeki paha biçilmez tesirine, tecrübe ve müşahadelerim arttıkça daha kuvvetle inanıyorum. Allah duygusundan ve sevgisinden uzak bir terbiye, yalnız fayda ve menfaat düşünmesine dayanır. Fakat din terbiyesi hasbî ve ulvîdir. Bu terbiye insanı yükseltir, iyiliği ve adaleti, hiçbir menfaat düşüncesine saplanmadan sevdirtir.

(Devam edecek)